

Niezabitowska-Wiśniewska, Barbara

Konferencja "The turbulent epoch - new materials from the Late Roman Period and the Migration Period"

Archeologia Polski Środkowowschodniej 10, 376-380

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Barbara Niezabitowska-Wiśniewska

Konferencja *The turbulent epoch – new materials from the Late Roman Period and the Migration Period*

W dniach 18.09-22.09.2007 r. w Krasnobrodzie (Roztocze Środkowe) odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa *The turbulent epoch – new materials from the Late Roman Period and the Migration Period*. Pomysłodawcą i głównym jej organizatorem był Instytut Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Honorowy Komitet Organizacyjny konferencji tworzyli: Jego Magnificencja Rektor UMCS, prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński, prof. dr hab. Ulla Lund-Hansen, prof. dr hab. Magdalena Mączyńska, prof. dr hab. Jørgen Ilkjær, prof. dr hab. Piotr Kaczanowski, dr hab. Igor Khrapunov, prof. dr hab. Andrzej Kokowski, prof. dr hab. Wojciech Nowakowski. W jego skład wchodził także przedstawiciel lokalnych Władz i Organizacji: Wojewoda Lubelski Wojciech Sławomir Żukowski, Starosta Powiatu Tomaszowskiego Jan Franciszek Kowalczyk, Wójt Gminy Tomaszów Lubelski Antoni Wawryca, Nadleśniczy Nadleśnictwa Tomaszów Antoni Rzeźnik, Dyrektor Muzeum im. dr. Janusza Petera w Tomaszowie Lubelskim Eugeniusz Hanejko, Burmistrz Miasta Krasnobród Janusz Oś, Wójt Gminy Hrubieszów Jan Mołodecki, Prezes Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego Jerzy Krzyżewski. Konferencja odbywała się w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym „Hubal” w Krasnobrodzie.

Pomysł na temat konferencji zrodził się z potrzeby prezentacji licznie pojawiających się w ostatnich latach nowych materiałów datowanych na późny okres rzymski i okres wędrówek ludów. Ogromny przyrost tak datowanych źródeł jest wynikiem nowych odkryć i związanych z nimi, zakrojonych na szeroką skalę badań wykopaliskowych. Za *signum temporis* ostatnich lat uznać należy także nielegalne poszukiwania przy wykorzystaniu wykrywaczy metali. Coraz liczniej ujawniane tak pozyskane materiały, często o ogromnej randze naukowej, choć pozbawione kontekstu

archeologicznego, rzucają zupełnie nowe światło na obraz schyłku starożytności w europejskim *Barbaricum*. Nie bez znaczenia był również fakt, że ostatnia konferencja poświęcona zbliżonej tematyce odbyła się w Łodzi aż jedenaście lat temu (*Die spätrömische Kaiserzeit und die frühe Völkerwanderungszeit in Mittel- und Osteuropa*, Łódź 1996 r.)¹. Stąd też zorganizowanie nowego spotkania archeologów zajmujących się schyłkiem starożytności, reprezentujących większość państw Europy, stało się potrzebą chwili.

Głównym celem konferencji *The turbulent epoch...* była przede wszystkim prezentacja nowo odkrywanych i niepublikowanych materiałów z późnego okresu rzymskiego i okresu wędrówek ludów w europejskim *Barbaricum*. Chcieliśmy także wywołać dyskusję na temat obecnych możliwości tkwiących w badaniach nad tym okresem, co pozwoli ponownie spojrzeć na kwestię datowania niektórych kategorii zabytków oraz procesów kulturowych i etnicznych zachodzących na terenie Europy u schyłku starożytności. Duży nacisk położony został na prezentację stanu badań nad późnym okresem rzymskim i okresem wędrówek ludów w Europie Wschodniej i Południowej.

Konferencja podzielona została na pięć bloków tematycznych, odpowiadającym różnym strefom kulturowym europejskiego *Barbaricum*. Z racji na ogromne zainteresowanie jej problematyką, jak też z powodu chęci prezentacji jak największej ilości materiałów, większość wystąpień miała charakter 15-20 minutowych komunikatów. Wygłoszonych zostało także pięć referatów głównych, omawiających sytuację kulturową w poszczególnych strefach „barbarzyńskiej Europy”.

¹ M. Mączyńska, T. Grabarczyk (Hrsg.), *Die spätrömische Kaiserzeit und die frühe Völkerwanderungszeit in Mittel- und Osteuropa*. Łódź 2000.

Pierwszy blok tematyczny poświęcony był sytuacji kulturowej w Europie Środkowej. Prezentowane w nim komunikaty dotyczyły głównie materiałów związanych z kulturami przeworską i wielbarską. Sesji przewodniczyła prof. dr hab. Ulla Lund-Hansen. Wygłoszono 9 komunikatów (mgr Jacek Andrzejowski, mgr Radosław Prochowicz, mgr Tomasz Rakowski; prof. dr hab. Piotr Kaczanowski, dr Judyta Rodzińska-Nowak; mgr Marta Stasiak-Cyran; mgr Mirosław Pietrzak, dr Franciszek Rożnowski, dr Lidia Cymek; prof. dr hab. Grzegorz Domański; dr Józef Bednarczyk, mgr Adriana Romańska; dr Marcin Biborski, mgr Joanna Zagórska-Telega; dr Piotr Łuczkiwicz; prof. dr hab. Aleksander Bursche).

Drugi blok tematyczny dotyczył zagadnień związanych z późnym okresem rzymskim i okresem wędrówek ludów w Europie Północno-Wschodniej. Poświęcony był on zagadnieniom odnoszącym się do sytuacji w tzw. kręgu bałtyjskim. Sesja poprzedzona została referatem głównym zaprezentowanym przez dr Annę Bitner-Wróblewską – *Observers or participants? The Balts during turbulent epoch*. Ponadto wy-

głoszono w nim cztery komunikaty (dr Adam Cieśliński; dr Bartosz Kontny; mgr Mirosław Rudnicki; dr Paweł Szymański). Sesji przewodniczył dr Heino Neumayer.

Trzeci blok tematyczny odpowiadał zagadnieniom związanym ze schyłkiem starożytności w Europie Środkowej i Południowej. Zaprezentowano stan wiedzy i nowe materiały z późnego okresu rzymskiego i okresu wędrówek ludów z obszarów naddunajskich, z Czech i Bałkanów. Wygłoszone zostały dwa referaty główne: dr Vujadin Ivanišević, mgr Ivan Bugarski – *Banat in the Great Migration period* oraz dr Tivadar Vida – *Später Volkerwanderungszeit südlich vom Mittelodonau (Neue Materialien – alte Probleme)*. Ponadto zaprezentowano pięć komunikatów (dr Lyudmil F. Vagalinski; dr hab. Jörg Kleemann; mgr Jaroslav Jiřík; dr Eduard Droberjar; mgr Ján Beljak, dr hab. Ján Rajtar). Sesji przewodniczył dr Heino Neumayer.

Czwarty blok tematyczny poświęcony był późnemu okresowi rzymskiemu i okresowi wędrówek ludów w Europie Wschodniej. Wstęp stanowił referat główny wygłoszony przez dr. Igora Gavritukhina – *Центральноевропейская фаза D и периодизация восточноевропейских материалов: проблемы соотношения (Centralnoevropejskaja faza D i periodizacija vostočnoevropejskich materialov: problemy sootnošenija)*. Zaprezentowano także pięć komunikatów (dr Erdmute Schultze, dr Bohdan Strocen'; dr Jura Baskhatov; dr hab. Igor Khrapunov; dr hab. Andrey Oblomskij; dr Alexander Gertsen). Sesji przewodniczyła prof. dr hab. Magdalena Mączyńska.

Piąty, ostatni blok tematyczny zawierał komunikaty poświęcone sytuacji kulturowej i nowym materiałom oraz ich interpretacjom z Europy Północnej i Zachodniej (Skandynawia, Niemcy, północno-zachodnia Polska). Referat główny wygłoszony został przez dr. Henryka Machajewskiego – *Die Verbindungen der südwestlichen Zone des Ostseebeckens mit dem Elbekreis an der Wende des Altertums*. Zaprezentowano także siedem komunikatów (mgr Marzena Przybyła; dr hab. Ulla Lund-Hansen; dr hab. Michael Meyer; dr Angelika Abegg-Wigg; mgr Andreas Rau; mgr Ján Beljak; prof. dr hab. Jørgen Ilkjær). Sesji przewodniczył prof. dr hab. Aleksander Bursche.

Prezentowanym referatom i komunikatom towarzyszyła sesja posterowa. Przedstawiono tam głównie nowe, szerzej niepublikowane materiały, a także nowe interpretacje znanych już odkryć. Zaprezentowano dwanaście posterów zasięgiem terytorialnym obejmujących obszar od Europy Wschodniej po południową Skandynawię (mgr Vadzim Bielavec; Dipl.-Geogr. Karin Göbel; dr hab. Igor Khrapunov; mgr Anna Lasota; prof. dr hab. Renata Madyda-Legutko; dr Krzysz-

Ryc. 1. Konferencja w Krasnobrodzie. W trakcie obrad – od lewej: dr L. Vagalinski, prof. A. Kokowski, prof. A. Bursche, dr hab. M. Meyer. Fot. M. Schönfelder.

Ryc. 2. Konferencja w Krasnobrodzie. W rezerwacie krajobrazowym „Czartowe Pole” – od lewej: prof. W. Nowakowski, dr T. Vida, dr A. Bitner-Wróblewska, prof. J. Bemann, p. E. Wojnarowska, dr E. Droberjar, mgr M. Stasiak-Cyran, mgr I. Bugarski, prof. M. Mączyńska, dr E. Schultze, mgr J. Beljak, p. M. Ciuryło, mgr J. Jiřík, dr H. Neumayer, prof. U. Lund-Hansen. Fot. A. Kokowski.

Ryc. 3. Konferencja w Krasnobrodzie. Na „Szlaku Skamieniałych Drzew” w Siedliskach – od lewej: W. Łosiewicz, mgr M. Stasiak-Cyran, mgr J. Beljak, dr K. Czarnańska, dr E. Droberjar, dr J. Rodzińska-Nowak, prof. R. Madyda-Legutko, mgr J. Zagórska-Telega, dr A. Bitner-Wróblewska, prof. J. Ilkjær, mgr J. Jiřík. Fot. P. Łuczkiwicz.

Ryc. 4. Konferencja w Krasnobrodzie. Na stanowisku nr 3 w Ulowie – od lewej: mgr R. Prochowicz, dr A. Cieśliński, mgr A. Reszczyńska, dr I. Gavritukhin, dr T. Vida, mgr M. Natuniewicz-Sekuła, I i K. Ledwoń, dr E. Droberjar, mgr M. Rudnicki, mgr K. Watemborska, mgr T. Rakowski, prof. J. Kolendo, mgr M. Pietrzak. Fot. P. Łuczkiwicz.

tof Tunia; dr hab. Boris Magomedov, dr hab. Tatiana Rudich; mgr Ireneusz Marchelak; mgr Marcin Piotrowski; mgr Agnieszka Reszczyńska; mgr Sylwester Sadowski; mgr Magdalena Wilk; mgr Aleksej Zin'ko).

Po zakończeniu piątego bloku tematycznego przeprowadzono ożywioną dyskusję podsumowującą konferencję oraz omówiono sesję posterową.

Po wyteżonej pracy uczestnicy konferencji mogli uczestniczyć w licznych imprezach towarzyszących, sprzyjających kulturalnym dyskusjom, zacieśnianiu więzi i wymiany informacji pomiędzy archeologami z różnych stron Europy. Przywitani zostali przez przedstawicieli miejscowych władz, którzy wzięli udział w uroczystej kolacji w pierwszym jej dniu. Brali także udział w ognisku oraz w bankiecie połączonym z wieczorkiem tanecznym.

Ostatniego dnia konferencji odbyła się wycieczka o charakterze archeologiczno-krajoznawczym. Jej uczestnicy mieli okazję zobaczyć jedne z najciekawszych miejsc przyrodniczych Roztocza, takie jak rezerwat krajobrazowy *Czartowe Pole* z wodospadami na potoku Sopot i ruinami papierni wybudowanej w połowie XVIII w. oraz wyruszyć na przyrodniczo-kulturową wycieczkę *Szlakiem Skamieniałych Drzew* w Siedliskach. Zwiedzili także wystawę *Ulów – a mystery of the ancient Roztocze (Ulów – tajemnica starożytnego Roztocza)* w Muzeum Regionalnym im. dr. Janusza Petera w Tomaszowie Lubelskim. Kolejnym punktem programu było zwiedzanie kompleksu stanowisk archeologicznych z późnego okresu rzymskiego i okresu wędrówek ludów w Ulowie. Dzień uwieńczony został wieczorem archeologiczno-ludowym na boisku Szkoły Podstawowej w tej miejscowości. Oprócz uczestników konferencji wzięli w nim udział licznie przybyli przedstawiciele lokalnych Władz, Organizacji i Instytucji, przedstawiciele Władz UMCS oraz miejscowi mieszkańcy. Spotkanie to było także okazją do uczczenia 30. rocznicy pracy naukowej prof. dr. hab. Andrzeja Kokowskiego, które uświetnili licznie przybyli jego przyjaciele i uczniowie. W trakcie wieczoru archeologiczno-ludowego w Ulowie ogłoszono także wyniki konkursu na najlepszy komunikat i poster zaprezentowane przez młodą generację archeologów. W pierwszej kategorii nagrodę odebrała mgr (obecnie dr) Marzena Przybyła, a w drugiej mgr Vadzim Bielavec. Fundatorem nagród byli Jego Magnificencja Rektor UMCS, prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński oraz Towarzystwo Regionalne Hrubieszowskie. W trakcie spotkania w Ulowie zaprezentowane zostały ponadto dwie nowe książki: prof. dr. hab. Jørgena Ilkjæra – *Czarodziejskie zwierciadło archeologii – Illerup Ådal* (Warszawa 2007) oraz prof. dr. hab. Andrzeja Kokowskiego – *Goci od Skan-*

dzy do Campi Gothorum (od Skandynawii do Półwyspu Iberyjskiego) (Warszawa 2007). Wieczór uświetniły występy zespołów ludowych. Gospodarzami były wiodące prym Panie z zespołu *Prząśniczki* z Ulowa, które zaprezentowały także sposoby produkcji i obróbki lnu, przędzenia, mielenia ziarna itp. oraz częstowały gości specjałami przygotowanymi według starych, miejscowych receptur. Ponadto wystąpili także: chór męski i kapela muzyczna *Podhorce* z Podhorzec oraz Krasnobrodzka Kapela *Echo Roztocza* z Krasnobrodu. Wieczór uświetnił także występ Zespołu Tańca Dawnego *Crinale* skupiający m.in. studentów archeologii UMCS w Lublinie.

W konferencji *The turbulent epoch ...* wzięli udział (w porządku alfabetycznym): dr Angelika Abegg-Wigg (Schleswig), mgr Jacek Andrzejowski (Warszawa), Katarzyna Bartoś (Lublin), dr Jura Bashkatov (Kijów), dr Józef Bednarczyk (Poznań), mgr Ján Beljak (Nitra), prof. dr hab. Jan Bemann (Bonn), mgr Vadzim Bielavec (Mińsk), dr Anna Bitner-Wróblewska (Warszawa), mgr Ivan Bugarski (Belgrad), prof. dr hab. Aleksander Bursche (Warszawa), dr Adam Cieśliński (Warszawa), dr Katarzyna Czarnecka (Warszawa), prof. dr hab. Grzegorz Domański (Wrocław), dr Eduard Droberjar (Praga), mgr Iwona Florkiewicz (Rzeszów), dr Igor Gavritukhin (Moskwa), dr Alexander Gertsen (Symferopol), Dipl.-Geogr. Karin Göbel (Schleswig), mgr Anna Hyrczała (Hrubieszów), prof. dr hab. Jørgen Ilkjær (Højbjerg), dr Vujadin Ivanišević (Belgrad), mgr Jaroslav Jiřík (Písek), mgr Marcin Juściński (Lublin), mgr Daria Kaniewska (Poznań), mgr Andrzej Kasprzak (Koszalin), dr hab. Igor Khrapunov (Symferopol-Lublin), dr hab. Jörg Kleemann (Berlin-Lublin), mgr Ewelina Kokowska (Lublin), prof. dr hab. Andrzej Kokowski (Lublin), prof. dr hab. Jerzy Kolenko (Warszawa), dr Bartosz Kontny (Warszawa), mgr Anna Lasota (Kraków), Zofia Leszczyńska (Lublin), Wojciech Łosiewicz (Lublin), dr Piotr Łuczkiwicz (Lublin), prof. dr hab. Ulla Lund-Hansen (Kopenhaga), dr Henryk Machajewski (Gdańsk), prof. dr hab. Renata Madyda-Legutko (Kraków), dr hab. Boris Magomedov (Kijów), prof. dr hab. Magdalena Mączyńska (Łódź), dr hab. Michael Meyer (Berlin), dr Andrzej Michałowski (Poznań), mgr Magdalena Natuniewicz-Sekuła (Warszawa), dr Heino Neumayer (Berlin), mgr Barbara Niezabitowska-Wisniewska (Lublin), dr Tomasz Nowakiewicz (Warszawa), Judyta Nowakowska (Lublin), prof. dr hab. Wojciech Nowakowski (Warszawa), dr hab. Andrey Oblomskij (Moskwa), Magdalena Pilch (Lublin), mgr Mirosław Pietrzak (Gdańsk), mgr Marcin Piotrowski (Lublin), mgr Beata Polit (Lublin), mgr Radosław Prochowicz (Warszawa), dr Marzena

Przybyła (Kraków), mgr Tomasz Rakowski (Warszawa), mgr Andreas Rau (Schleswig), mgr Agnieszka Reszczyńska (Rzeszów), dr Judyta Rodzińska-Nowak (Kraków), mgr Adriana Romańska (Poznań), mgr Mirosław Rudnicki (Warszawa), Robert Ryndziewicz (Lublin), mgr Aleksandra Rzeszotarska-Nowakiewicz (Warszawa), mgr Sylwester Sadowski (Lublin), dr Martin Schönfelder (Mainz), dr Erdmute Schultze (Berlin), dr hab. Jan Schuster (Łódź), mgr Artur Sobucki (Poznań), mgr Marta Stasiak-Cyran (Lublin), dr Bohdan Strocen' (Tarnopol), Izabela Szter (Warszawa), dr Lubomira Tyszler (Łódź), dr Agnieszka Urbaniak (Łódź), dr Lyudmil Vagalinski (Sofia), dr Tivadar Vida (Budapeszt), dr Krzysztof Walenta (Łódź), mgr Katarzyna Watemborska (Warszawa), mgr Magdalena Wilk (Rzeszów), dr Wojciech Wróblewski (Warszawa), mgr Joanna Zagórska-Telega (Kraków), mgr Aleksej Zin'ko (Symferopol). Dr Marcin Biborski i prof. dr hab. Piotr Kaczanowski z Krakowa, dr Lidia Cymek ze Słupska, dr Franciszek Roźnowski ze Słupska oraz Ján Rajtar z Nitry – choć nieobecni, byli współautorami ogłoszonych w trakcie konferencji komunikatów, a nieobecny mgr Ireneusz Marchelak z Łodzi przesłał swój poster. Komunikat nieobecnego dr. Pawła Szymańskiego (Warszawa) odczytał prof. dr hab. Wojciech Nowakowski.

Mgr Barbara Niezabitowska-Wiśniewska
Instytut Archeologii UMCS w Lublinie
Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4
20-031 Lublin
baica@poczta.onet.pl

Zorganizowanie konferencji było możliwe dzięki pozyskanym sponsorom² i zaangażowaniu ogromnej liczby osób i Instytucji – Władz UMCS w Lublinie, Władz Województwa Lubelskiego, Urzędu Gminy i Starostwa Powiatowego w Tomaszowie Lubelskim, Urzędu Gminy w Hrubieszowie, Nadleśnictwa Tomaszów, Zespołu Parków Krajobrazowych Roztocza z siedzibą w Zamościu, Muzeum Regionalnego im. dr. Janusza Petera w Tomaszowie Lubelskim, Urzędu Miasta Krasnobród, Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego. Organizacja wieczoru archeologiczno-ludowego w Ulowie nie byłaby możliwa bez zaangażowania pracowników Szkoły Podstawowej w Ulowie, członków miejscowej Ochotniczej Straży Pożarnej i mieszkańców wsi. Ogromną pomoc otrzymaliśmy także od studentów Instytutu Archeologii UMCS w Lublinie oraz od pracowników Ośrodka Szkoleniowo-Wypoczynkowego „Hubal” w Krasnobrodzie.

Pokłosiem konferencji jest dwutomowa publikacja – *The turbulent epoch. New materials from the Late Roman Period and the Migration Period* wydana w 2008 r.³ Znalazły się w niej zarówno materiały zaprezentowane w jej trakcie, jak również teksty osób, które z różnych przyczyn nie mogły wziąć w niej udziału⁴.

² Perła Browary Lubelskie S.A., Grand Hotel „Lublinianka” w Lublinie, Praktibud w Tomaszowie Lubelskim.

³ *The turbulent epoch. New materials from the Late Roman Period and the Migration Period*, B. Niezabitowska-Wiśniewska, M. Juściński, P. Łuczkiwicz, S. Sadowski (Hrsg.). Lublin 2008. Monumenta Studia Gothica 5.

⁴ Wydanie materiałów pokonferencyjnych możliwe było dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, za co wyrażamy niniejszym głęboką wdzięczność.